

ואמנם התוצאה קבעה כי „אין אפשרות לשלול את אבהותו של אמנון אייל לגבי התינוק אורן שמש“. לשולה, אמנון ואורן היה סוג דם O. תוצאה זו לא היתה יכולה לעזור כראיה במישפט.

שולה נזכרה לפתע שלאמנון יש צלקת בצורת פרפר על החלק העליון של רגלו, ועורך-הדין, שהתרשם מנחישותה, החליט להגיש תביעת אבהות בשם אורן לבית-המישפט.

מיהו בנו של מי?

רית-המישפט המחוזי שמע את סיפורם של הצדדים. הוא ראה את תוצאת בדיקת-הדם, ואף ראה את אורן. כאשר ביקש בית-המישפט מאמנון שיפסיל את מכנסיו, כדי לברר אם אמנם קיימת על רגלו הצלקת, לא הצליח הגבר אלא לקפלם עד מעל לגובה הברך. בית-המישפט לא ראה כל צלקת על רגלו.

כשהיה אורן בן שנה החליט בית-המישפט המחוזי לדחות את תביעת האבהות שלו נגד אמנון. עורך-הדין של שולה נתיקל באותו שבוע באופן מקרי במאמר שכתב התפרסם זה עתה בירחון המישפטי עיוני מישפט, שמוציאה הפאקולטה למישפטים של אוניברסיטת תל-אביב. המאמר היה של עורכת-הדין הד"ר עדנה קפלן, בשרי תוף פעולה עם חיים בראוטבר, מנהל הר מחלקה לסיווג ותיאום רקמות בבית-הספר לרפואה בירושלים, והפרופסור דויד גלמן, מנהל המעבדה לאימונולוגיה באותו בית-הספר. המאמר שהתפרסם בספטמבר 1979 גילה דרך חדשה לקביעת אבהות על-ידי בדיקה ביולוגית.

מסתבר כי לפני כשבע שנים החלו בתי-מישפט בארצות אירופה ואמריקה לקבוע אבהות לפי בדיקה מיוחדת, הנקראת בדיקת סיווג-רקמות H.L.A. גם בדיקה זו מבוססת על בדיקת-דם, אלא שבניגוד לבדיקת A.B.O. אינה מבוססת על הכוונות יות האדומות שבדם, אלא על בדיקת הכוונות הלבנות.

זהות

גנטית

תוך כדי ניסיונות ההשתלה שבוצעו בשנים האחרונות, נערכו מחקרים על דחייית רקמות. ונדונה השאלה כיצד קובעת התורשה תכונות חיסוניות של האדם במיטת מחקרים אלה התגלה, כי המערכת החיסונית הקיימת באדם פיתחה מנגנון גנים המיועדים להגיב נגד חומר זר החודר לקרומי המערכת הגנטית בגוף האדם אחראית להימצאותם של נוגדנים הנלחמים ודוחים את החומרים הזרים החודרים לגוף. הם מגיבים באופן סגולי על הגוף הפולש בכל מעטפת תא מגורען בגוף ה"אדם קיימים אנטיגנים סגוליים כאלה. המידע הגנטי הזה מורש ליילוד באמצעות חומרים אחרים שעל פני כרומוזום אחד מהאב, וחמישה גנוסטים מהאם.

בשיטה זו אפשר למצוא את „תעודת הזהות“ הגנטית של האדם, החל מהיותו עובר בבטן אמו. אפשר להוציא דרך השליה דגימה מדמו של העובר ולבדוק בכדוריות הלבנות את מערכת תיאום ה"ת רקמות של העובר.

בדיקה זו נעשתה באוגוסט 1978. בעת החלפת התינוקות בבית-החולים רמב"ם בחיפה (העולם הזה 2135), והיא אשר גרמה להשבת התינוק הנכון לחיק מישפחתו. שם עשו לכל הנוגעים בדבר בדיקות סיווג-רקמות וגילו בבירור, כי שני התינוקות היו יילודי אותו אב ואותה אם, ואילו השלישי היה בנם של הזוג האחר. הבדיקה גם הראתה כי בני הזוג הראשון לא היו יכולים להיות הוריו של התינוק האחר. כך, בפעם הראשונה בהיסטוריה, נמצא דרך גלגות לחיוב והן לשלילה מיהם הוריו של אדם, ומיהו בנו של מי.

הבעיה היא כי בתי-המישפט עדיין לא פסקו בעניין בדיקה זו, ונראה לי כי אין להם סמכות לחייב את אמנון לעבור את הבדיקה, אם לא יסכים לכך, אלא עורך-הדין לשולה. „בוא יסכים! ביקשה הצעירה, „אני בטוחה שככה נוכל להוכיח את מה שרצינו“.

חזרה

למחוזי

אמנון, שהתייעץ בחברו הרופא ר' בעורף-דינו, סירב לעבור את הבדיקה

פרשת רמב"ם (אוגוסט 1978): שתי התאומות (למעשה) והתינוקות השלישית

בני הזוג האחד לא יכלו להיות הורי התינוק השני

הגבר הנתבע אינו אביו של הקטין, אי לכך דחה בית-המישפט את עירעורו של הקטין.

בהחלטה שניתנה כימעט שנה לאחר מכן, קבע השופט אלישע שינבויים בתיק מ.א. 1561/79 (טרם פורסם), בבית-המישפט המחוזי בתל-אביב, כי הנתבע הוא אביו של היילוד. הוא קבע זאת על סמך תוצאותיה של בדיקת סיווג-רקמות שנעשו לכל הנוגעים בדבר. הבדיקות הוכיחו, כי ההסתברות שהנתבע הוא האב היא פי 7000 מאשר אדם אקראי אחר בן עדתו. בכך ראה בית-המישפט סיוע רב ערך לבדיקתו של האם. ובית-המישפט דחה את גירסתו של הנתבע, כי הפסיק את קשריו עם האם זמן רב לפני מועד ההריון.

לפני בדיקת הרקמות, נעשתה בתיק זה בדיקת-דם מסוג A.B.O. שקבעה רק ש"אין להוציא מגדר האפשרות כי הנתבע הוא אבי היילוד. ולכן היה צורך בבדיקת סיווג-רקמות. שהכריעה את הדין.

בשני המקרים לעיל הסכימו כל הצדדים לביצוע הבדיקה. בעירעור אורחיי בבית-המישפט העליון, 548/78 (טרם פורסם), שנפסק במחצית דצמבר 1980, לא הסכים הנתבע לעבור בדיקת סיווג-רקמות. העובד דות בעירעור זה דומות למתואר בעמודים אלה — הגבר התכחש לאשה כליל. בדיקת דם רגילה מסוג A.B.O. העלתה את ה"אפשרות כי הגבר הוא אבי היילוד. אך הגבר סירב לעבור בדיקה נוספת. השאלה העיקרית בעירעור היתה האם יש סיוע לבדיקת עדותה של האשה. הד"ר בראוטבר הד"ר גלמן מסרו את חוות-דעתם על הבדיקה ה"חדשה, ובתי-המישפט בהרכב השופטים מנחם אלון, דויד בכור והדסה בן-עיתו, ניתח את המצב מבחינה מישפטית ומצ"שית.

בית-המישפט החליט כי אין בסמכותו לפנות על צד כלשהו לעבור בדיקת סיווג-רקמות. בית-המישפט השווה את הדבר לבג"ץ בעניין החוק שהגישו אסירים נגד שרות בתי-הסוהר. חירות הפרט אינה מר"שה התערבות כזו בגופו ללא חקיקה. אך בית-המישפט מצא כי יש בסירוב כזה משום ראייה נגד הצד המסרב, היכולה להפוך לסיוע לעדותה של האשה.

בית-המישפט של העירעור החזיר את הדיון לבית-המישפט המחוזי, כדי שיתייחס לסירובו של הגבר להיבדק ויוציא את המסקנות המישפטיות.

כל שלושת פסקי-הדין הללו התייחסו למאמר של קפלן בראוטבר וגלמן, ולמדו מתוכו על השיטה המהפכנית הזו, היכולה להכריע בענייני אבהות לחיוב ולשלילה, בוודאות כימעט מוחלטת.

לבדיקת סיווג-רקמות. מכיוון שלא היה לאמנון כל הסבר מדוע הוא מסרב לעבור בדיקה זו, ובית-המישפט קבע שאין לו סמכות לכפות אותה עליו, החליט בית-המישפט, אחרי שקרא את מאמרה של הד"ר קפלן ותצהירי שהגישו שני המומחים לבדיקות-דם, להחזיר את התיק לבית-המישפט המחוזי. הם צירפו הוראה כי בית-המישפט ידון בחומר לאור סירובו של אמנון, ויקבלוהו כחלק מהראיות בתיק. הם הביעו את דעתם בפירושו, כי אם מסרב אחד הצדדים בתיק לבדיקת סיווג-רקמות, ואין לו הסבר סביר לכך, יוכל בית-המישפט לקבל זאת כראיה נגדו.

התיק הוחזר לבית-המישפט המחוזי ו"אורן עדיין מחכה לאבא.

המוצעת. שולה פנתה בבקשה לבית-המישפט העליון שיחייב את אמנון לעבור את הבדיקה. השופט שישב בדיון קבע כי אין בסמכותו לתת צו כזה, אך אם יסכים אמנון לעבור בדיקה כזו מרצונו הטוב, יוכל בית-המישפט שישב בעירעור על החלטת בית-המישפט המחוזי לקבל את תוצאות הבדיקה כראיה.

שופט העירעור שמעו את טענותיו של עורך-הדין ואת סירובו של אמנון לגשת

ניתוח מישפטי

רשדה 1979, בעירעור אורחיי 104/78 (טרם פורסם), החליטו השופטים חיים כהן, יצחק כהן ומנחם אלון כי בדיקת סיווג-רקמות מקובלת על בית-המישפט. תוצאות הבדיקה הורו מעל לכל ספק כי

מדור להבהרת זכויותיו המישפטיות של האורח. אין המדור מתיימר לתת ייעוץ מישפטי ספציפי, ובכל מיקרה יתכנו שינויים בגלל שוגי העובדות.

תדרין

1. זמרות שהחוק אינו מחייב סיוע לעדותה של אמו של המבקש צו-אבהות, רגילים בתי-המישפט לדרוש סיוע כזה.
2. הסיוע יכול להתבטא בראיות רגילות, כמו עדויות של יורדים ומכורים, אך יכול גם להתבטא בעדים מומחים.
3. בדיקת הדם מסוג A.B.O. שהיתה נהוגה עד כה, יכולה רק לשלול אבהות בוודאות. אולם הסכימו להוכיח כזו הוא כ-20% בלבד.
4. הבדיקה החדשה לסיווג רוקמות H.L.O. יכולה להוכיח אבהות, הן לשלילה והן לחיוב, בוודאות של יותר מ-90%.
5. לבתי-המישפט אין סמכות לכפות על הצדדים לעבור בדיקה כזו, אולם בתקדים חריש קבע בית-המישפט העליון כי הימנעות מזגשת לבדיקה כזו עלולה להכריע נגד הצד המסרב.
6. סמכות הדיון באבהות היא לבית-המישפט המחוזי. בהפ"כמת כל הצדדים אפשר דיון באבהות גם בבית-הדין הרתי.